

ayın yorumu

**DR. MEHMET
ÖZDEMİR**

ABSTRACT

**CRISIS OF TURKISH
TOURISM AND
APATHY OF THE
AUTHORITIES**

The article investigates the causes of the recent crisis of Turkish tourism and the associated problems. Also, the author points at the apathy of the responsible authorities towards the cases which exemplify their apathetic attitude.

Dr. Mehmet Özdemir, Hacettepe University, Department of Sociology, Beytepe, Ankara, Turkey

Turizmimizde vahamet ve lakaydi

O smanlıcada "vahim", üzücü, tehlikeli, korkulu sonuçlar doğurabilecek olan, ağır, ciddi" anlamına gelmektedir. "Vahamet" ise "üzüntülü sonuçlar doğurabilecek çok güç,tehlikeli, korkulacak bir durum almak, zorlaşmak" anlamındadır.

"Lakayt" ise "ilgisiz,umursamaz, kayıtsız" kimseler için kullanılan bir sıfattır. "Lakaydi" ise, lakayt insanların "ilgisizlik, kayıtsızlık, umursamazlık" durumudur.

Eğer lakayt insanlar kahvede pişpirik oynayan kişilerse, bu ancak ailelerini ilgilendirir. Ancak ilgisizlik, kayıtsızlık, umursamazlık bir ülkenin devlet ve hükümet adamlarının yani yetkili ve sorumlularının özelliği olmuşsa, işte o zaman durum vahamet arz eder.

Turizmimizin durumu çift yönlü olarak vahimdir: Vahimdir çünkü su uyuyor ama düşman uyumuyor. Ciddi bir kriz içindeyiz. Vahimdir çünkü sayın Turizm Bakanı bu vahamete karşı lakaydi içindedir.

I. Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir.

Haziran ayı başlarından itibaren gazetelerimizde turizmimizin içinde bulunduğu tehlikeli durumun paniğini gözlemekteyiz.

- Turizmde "tık" yok (Gün, 7 Haziran 1994)
- Ey turist neredesin? (Sabah, 18 Haziran 1994)
- Gel turist gel! (Sabah, 18 Haziran 1994)

- Turizmde yürek sızlatan tablo (Sabah, 19 Haziran 1994)
 - İmaj aranıyor! (Sabah, 20 Haziran 1994)
 - Boş Antalya Çiller'i üzdü (Hürriyet, 22 Haziran 1994)
 - İki bomba Marmaris'i bitirdi (Gün, 24 Haziran 1994)
- gibi manşetler bu paniğin göstergesidir.

Biz yaklaşık sekiz aydır işte bu paniğin 'meydana gelmemesi için elimizdeki kıt imkânlarla yetkililerin dikkatini çekmeye çalışıyorduk. ANATOLIA dergimizin son dört sayısında yayınladığımız;

- Turizm, Türkiye'nin millî bir meselesidir!
- Turizmimizde de "Birleşik Kaplar" kaderi kaçınılmaz mı olacak?
- İnsan, ille de insan!
- ITB Berlin-1994 ve Türk Turizmi

başlıklarını taşıyan yazılarımızda gelişen olaylara ve yaklaşan tehlikelere dikkati çekmeye çalıştık.

Yine:

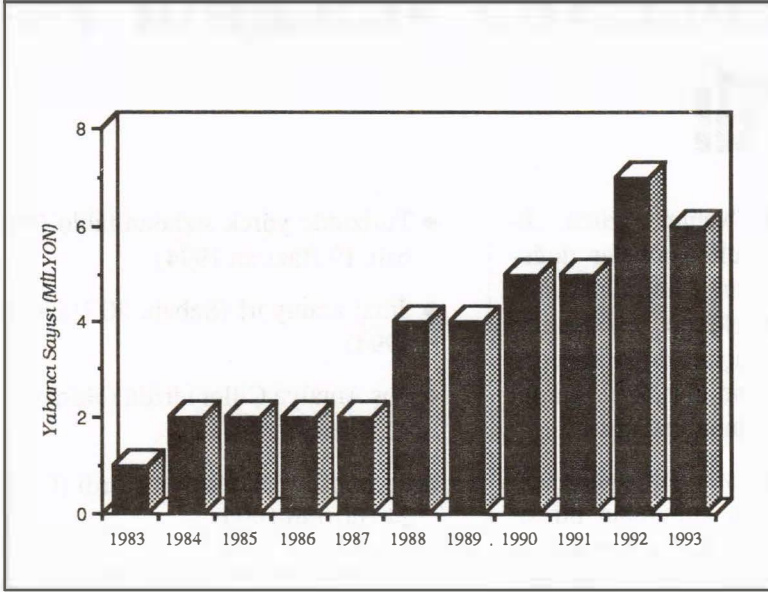
- Turizm, Türkiye'nin millî bir meselesidir (Dünya, 2 Mart 1994)
- Turizmde durum vahim! (Dünya, 7 Haziran 1994)

başlıklı yazılarımızda durum değerlendirmelerimizle birlikte çözüm önerileri geliştirmeye gayret ettik.

Bu makalelerimizde hep seviyemize yakışan bir nezaket uslûbu kullandık.

TABLO 1.

1983-1993 YILLARI ARASINDA TURİST SAYILARININ DEĞİŞİMİ

Muhatabımızın da aynı seviyede olduğunu varsayan bu davranışımız maalesef hiçbir akis görmedi. Ama tepki olayın içinde yaşayan bir turizmci arkadaşımızın ağzından ifadesini buldu: "Bu bakan bizimle dalga geçiyor!"

Sayın Bakan olaya hep hayret edilecek bir umursamazlık, kayıtsızlık ve ilgisizlik yani "lakaydi" içinde yaklaştı. Tehlike kapımızdan içeri girip, evimize yerleşmişken halâ önemli bir tehlikenin olmadığını söylüyordu. Hatta Türkiye Avrupa'nın ikinci, Dünya'nın üçüncü büyük turizm ülkesi olmuştu. Önceleri bu demeçleri hoşgörü ile karşıladık. Sayın Bakan'ın kamu oyuna özellikle de turizmcilere moral vermek için böyle konuştuğunu fakat mutlaka gereken tedbirleri aldığını düşündük. Ancak Sayın Bakan iddiasında ısrarlıydı: "Turizmde hedef dünya üçüncülüğü..." (Hürriyet, 25 Mayıs 1994).

Bir taraftan bomboş tesisler, diğer taraftan hedefimiz!

Bu hedef ister istemez Rauf Tamer'in ünlü "Cambaza bak cambaza" yakıştırmasını hatırlatıyordu. Ama kimsenin kimseyle bu denli dalga geçmeye hakkı yok-

tu. İster Bakan olsun, ister ne olursa olsun!..

Bir de sayın Bakan kendi devrinde "Turizmin altın çağını" yaşadığı görüşünde. Bu görüş acaba doğru mu?

II. Turizminizde 1992-1993 yıllarının genel değerlendirmesi : başarıdan söz edilebilir mi?

1. Gelen Yabancı Sayısı

Turizm Bakanlığı'nın derlediği istatistikler incelendiğinde 1990 yılında 5.389.308, 1991 yılında 5.517.897, 1992'de 7.076.096 ve 1993'de de 6.500.638 yabancı Türkiye'ye geldiğini görüyoruz (Tablo 1).

Tablodan da anlaşıldığı gibi, 1992 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısında manidar bir artış kaydedilmiştir. Bu artış 1993 yılında olumsuz bir ivme göstermekle birlikte, 1991 yılı göstergelelerinin üstündedir.

Ancak turist sayısında meydana gelen bu artış izafi (görelî)'dir. Bu dönemde (1992 ve 1993 yıllarında), 1991 yılına göre Türkiye'ye gelen turistlerin önemli bir bölümünün Doğu Avrupalılardan oluştuğu görülmektedir (Tablo 2).

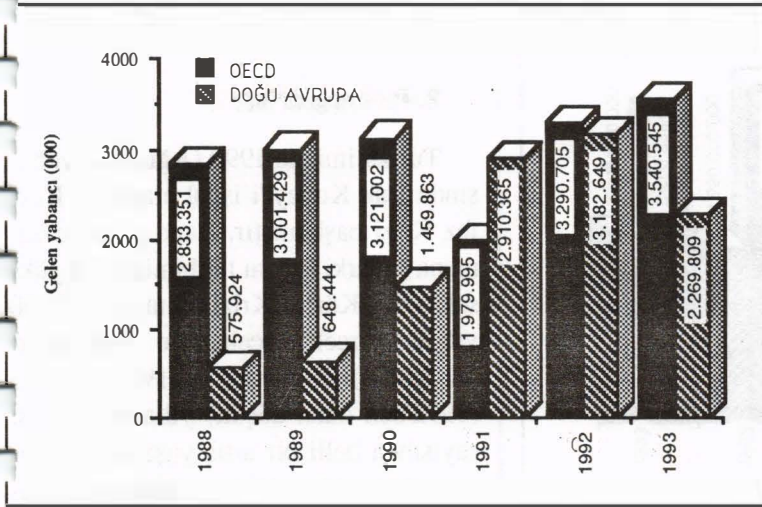
Son üç yılın ilk on aylık verileri dikkate alındığında; Türkiye'ye gelenlerin 1991'de % 43.36'sı, 1992'de % 42.63'ü ve 1993 yılında da % 32.34'ünün Doğu Avrupalılardan oluştuğu gözlenmektedir. Doğu Avrupalıların tamamına yakın bir bölümünün turizm literatürü anlamında "turist" olmadığı ortadadır. Bunların geldikleri bölgeler ziyaret edilerek veya gazetelere göz atmakla, "hangi amaçla" Türkiye'ye geldikleri kolayca anlaşılabilecektir.

Ekonomik Kalkınma İçin İşbirliği Teşkilatı (OECD) ülkeleri belirli bir gelişmişlik düzeyine sahip, demokrasi ile yönetilen, liberal ekonomik sisteme sahip ülkelerdir. OECD ülkeleri vatandaş-

Bilindiği üzere Türkiye turizmi satış sloganını "Deniz-Güneş-Kum" unsarları üzerinde toplamıştır. Bunun yanında elbette ki tarih-kültür vs. diğer pek çok başka önstruman da vardır. Ancak temel olan tatil (dinlenme) turizmidir. Bu doğrudur da. Çünkü turizm pazarının toptancı müşterilerini bu grup oluşturmaktadır.

TABLO 2.

1988 VE 1993 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'YE OECD VE DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDEN GELEN YABANCILARIN DAĞILIMI

larında; kişi başına düşen millî gelir, boş zaman, turizme istek duygusu, birincil ihtiyaçlarının dışında tasarruf yapabileme kabiliyetleri, serbest dolaşım imkânları gibi turizm faaliyetlerinin gerek gösterdiği ana unsurlar fazlasıyla bulunmaktadır. Bir ülkenin turizm sektörünün iyi yolda olup olmadığının temel göstergesi, OECD ülkelerinden gelen turist

TABLO 3.

1983-1993 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'YE GELEN YABANCILARIN ÜLKELERİNE GÖRE YÜZDESEL DEĞİŞİMİ (%)

ÜLKELER	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
AVUSTURYA	4.72	3.81	4.26	3.83	3.23	3.12	3.52	3.65	1.85	2.89	3.25
ALMANYA	15.84	14.42	14.67	16.66	20.42	21.13	20.11	18.07	14.13	16.47	17.21
FRANSA	6.64	6.67	7.57	7.61	6.84	6.54	6.36	5.77	2.12	3.50	3.63
NGİLTERE	6.12	5.76	6.83	7.16	10.61	10.03	9.10	6.52	3.64	4.45	6.80
İTALYA	4.27	3.15	3.37	4.10	4.06	3.35	3.46	2.90	1.16	2.24	2.07
YUNANİSTAN	4.82	4.37	3.03	7.81	4.20	6.66	6.22	4.23	2.52	2.08	2.28
ABD	10.50	11.51	9.35	3.68	4.73	3.71	4.59	3.82	1.14	2.58	3.92
SSCB (BDT)	-	-	-	-	-	-	0.97	4.14	13.28	17.54	17.85
BULGARİSTAN	-	-	-	-	-	-	0.35	1.35	17.09	11.57	5.67
ROMANYA	-	-	-	-	-	-	0.30	7.0	9.13	8.01	4.79
İSPANYA	0.84	1.13	0.98	1.08	1.16	1.15	1.28	1.15	0.45	0.67	0.97
İSVEÇ	0.64	0.49	0.49	0.78	0.99	1.06	1.50	2.04	1.26	1.70	1.34
NORVEÇ	0.26	0.35	0.41	0.46	0.60	0.58	0.58	0.74	0.45	0.60	0.84
DANİMARKA	0.48	0.48	0.66	1.09	1.29	0.79	0.78	0.64	0.59	0.90	1.22

sayısıyla ilgili olduğu ortadadır. OECD hizmetler sektörü içerisinde en önemli yeri turizme verir ve her yıl çok kapsamlı "Tourism Policy" isimli rapor yayınlar.

Öyleyse Türkiye'ye OECD ülkelerinden gelen turist sayısı "Türk turizminin altın yıllarında" nedir? Türkiye'ye 1992 yılının ilk on ayında gelenlerin % 49.11'i ve 1993 yılında da % 57.51'i OECD ülkelerinden gelmektedir. Bu oranlar öyle yüksek rakamlar değildir. Öyleyse toplam turist sayısının yarısına yakınının Doğu Avrupalılar'dan oluştuğu bir ülkede, turizm sektörünün iyi yolda olduğunu veya altın çağını yaşadığını söylemenin gerçeklerden oldukça uzak beyanlar olduğu anlaşılmaktadır.

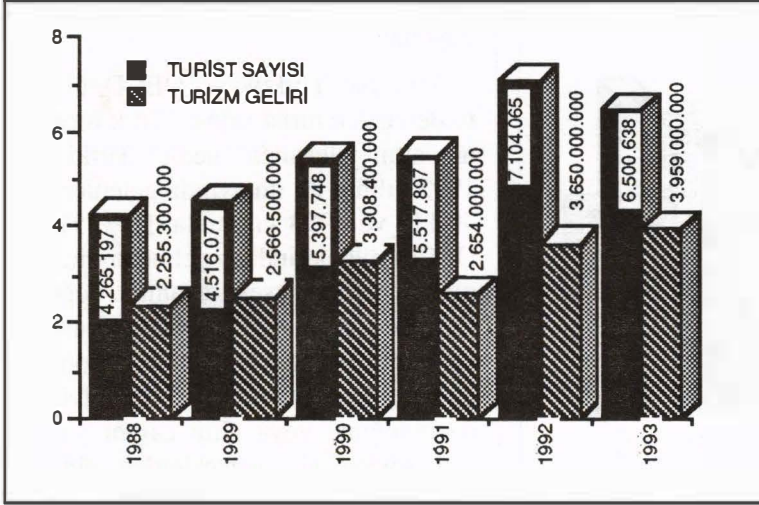
Ayrıca Türk turizm pazarının en önemli müşterileri Orta Avrupa ülkeleridir. Yukarıda OECD ülkeleri insanlarının turizm için gerekli unsurların sıralarken belirttiğimiz özelliklerin yanı sıra, mesafe itibariyle de ülkemize en yakın potansiyeli Orta Avrupa ülkeleri oluşturmaktadır.

Maalesef Orta Avrupa ülkelerindeki pazarımız giderek genişlemesi gerekirken, bu ülkelere gelenlerin sayısında azalma görülmektedir (Tablo 3). Bu azalma İskandinav ülkeleri için de söz konusudur.

Şimdi bir başka noktaya daha bakalım: Bilindiği üzere Türkiye turizmi satış sloganını "Deniz-Güneş-Kum" unsurları üzerinde toplamıştır. Bunun yanında elbette ki tarih-kültür vs. diğer pek çok başka enstrüman da vardır. Ancak temel olan tatil (dinlenme) turizmidir. Bu doğrudur da. Çünkü turizm pazarının toptancı müşterilerini bu grup oluşturmaktadır. Bu turistler uzun süre ve genellikle tek bir tesiste konaklamaktadırlar. İftihar ettiğimiz konaklama tesislerimiz Akdeniz, Ege ve kısmen Marmara kıyı şeritlerimizde bu tip turiste hizmet vermek için tesis edilmişlerdir ve ülkeye maliyetleri trilyonlarca liraya mal olmuştur. Bundan dolayı Türkiye-

TABLO 4.

1990 VE 1993 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'YE GELEN TURİST SAYISI VE ELDE EDİLEN TURİZM GELİRİ

de mevsimlik turizm hareketleri yaşanmaktadır. Yani turizm, Türkiye'de büyük oranda yaz aylarında yapılmaktadır.

Öyleyse yoğun turizm mevsimine rastlayan aylardaki turist sayılarındaki azalış ya da artışlara da bakarak turizminizin "hangi yolda" olduğunu görmek mümkündür. Haziran - Temmuz - Ağustos-Eylül aylarında Türkiye'ye gelen turistlerin 1993-1992 değişim oranı, % -18.22'dir (Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri 1993, s. 87).

Bunun anlamı; Türkiye'ye gelen turist sayısının 1993 yılının ilk on ayında

1992'nin ilk on ayına göre % 18.22 azaldığıdır.

Bu mudur "altın çağı"nı yaşayan turizm?

2. Turizm gelirleri

Turizmimizde 1990 (Ağustos ayı başında Irak Kuveyt'i işgal etmiş ve Körfez Krizi başlamıştır. Bana göre bu zamana kadarki turizm tarihimizde en yüksek ivme, Körfez Krizi olmasaydı, 1990 yılında gerçekleşecekti) ve 1991 (Körfez Savaşı) yıllarına göre, 1992 ve 1993 (1992'den daha düşük) yıllarında turist sayısında belli bir artış yaşanırken, bunun elde edilen döviz miktarına yansımaması da, tabii ki düşündürücü bir gelişmedir.

Öte yandan turist sayısında 1992 yılında belli bir artış yaşanırken ve 1993 yılında da 1991 yılına göre artış gözlenirken, bunun elde edilen döviz miktarında aynı oranda yaşanmaması da düşündürücü bir gelişmedir. Turist sayısı 1988 yılında 4.3 milyon iken, 2.355 milyon dolar turizm geliri elde ediliyordu. "Türk turizminin altın yılları" olarak ilân edilen ve en fazla yabancı turist sayısına ulaşılan 1992 yılında ise turist sayısı 7.1 milyona çıkarken, elde edilen turizm geliri 3.650 milyon dolarda kal-

TABLO 5.

1988 VE 1993 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'YE GELEN TURİST SAYISI, TURİZM GELİRİ VE YABANCI BAŞINA HARCAMA TUTARLARI

YILLAR	TURİST SAYISI	TURİZM GELİRİ (000 \$)	KİŞİ BAŞINA HARCAMA (\$)
1988	4.265.197	2.355.300	552
1989	4.516.077	2.556.500	566
1990	5.397.748	3.308.400	612
1991	5.517.817	2.654.000	519
1992	7.104.065	3.650.000	513
1993	6.500.638	3.959.000	609

Turizm pazarımızın en önemli kaynakları ihmal edilirken rafting, trekking, tren tur, yayla turizmi, mağara turizmi, dağ turizmi gibi yeni turizm çeşitlendirmeleri ön plana çıkmıştır.

mıştır (Tablo 4). Bir başka gerçek de Türkiye'ye gelen turistlerin kişi başına düşen harcama tutarlarında görülen düşüştür (Tablo 5). Meselâ, 1990 yılında (daha önce de belirttiğimiz gibi, bu yılda Körfez Krizi yaşanmıştır, etkileri dikkate alınmalıdır) yapılan kişi başına harcama tutarı 612 dolar iken, 1991 yılında 519, 1992 'de 513 dolara düşmüştür. Gelen yabancı sayısı ve elde edilen turizm geliri makayeseli olarak ilgili tabloda gösterilmektedir (Tablo 6).

3. Belgeli yatak sayısı

Hepimizin gözden kaçırdığı çok önemli bir gerçek vardır ki, esas mesele bu gerçekte yatmaktadır. Son on yılda Türkiye, turizmüne çok büyük kaynak ayırmıştır. Son Cumhuriyet hükümetlerinin almış oldukları kararlar doğrultusunda, turizm sektörüne aktarılan kaynaklar ve gösterilen kolaylıklar doğrultusunda, Türkiye büyük bir turizm hamlesi gerçekleştirmiştir. Bunun somut örneği belgeli yatak sayısında meydana gelen artıştır. Bu tesisler doğa olarak dünyanın en güzel kıyılarında, teknolojinin en son verilerinden yararlanarak inşa edilmiş, yepyeni işletmelerdir.

Türkiye'deki "Turizm İşletme Belgeli" yatak sayısı 1984 yılında 68.266 iken, 1989 yılında 146.086 sayısına ulaşmıştır. Türkiye'de 1990 yılında 173.227 belgeli yatak varken, OECD ülkelerinden gelen turist sayısı 3.212 002 (% 63.12) olmuştur.

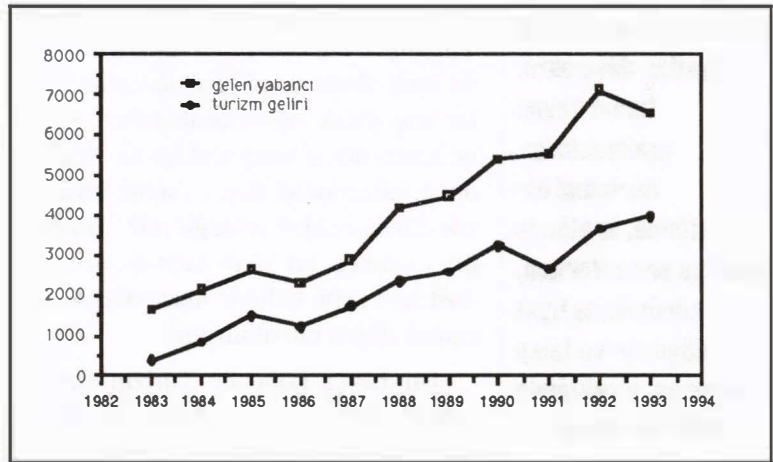
Belgeli yatak sayımız 1993 yılında 297.027'dir (01.11.1993). OECD ülkelerinden gelen turist sayısı ise 3. 540 545 (57.51) olarak gerçekleşmiştir.

Haziran 1994 rakamlarıyla belgeli yatak sayımız 320.000'i aşmıştır. İçinde bulunduğumuz durum ortada!..

İşte panik esas olarak bu gerçekten kaynaklanmaktadır. Yatak sayısı artmakta, fiyatlar düşmekte, turist sayısı azalmaktadır (Tablo 7).

TABLO 6.

1988 VE 1993 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'YE GELEN YABANCILAR VE ELDE EDİLEN TURİZM GELİRİ İLİŞKİSİ

Herhangi bir sektörde, üretimde kalite ve arz artarken, sürümünde fiyat düşüyor ve talep azalıyorsa, o sektörde kriz var demektir (Tablo 8). Turizm sektörü mensuplarının bu ortam içerisindeki tutumu ise, ayrı bir yazımızın konusudur..

4) Eş-dost gösterileri

Sayın Turizm Bakanı, 1992 ve 1993 yılları içerisinde turizmimiz 1994 yılı paniğinin tehlike işaretlerini verirken, havaî birtakım işlerle meşgul olmuşlardır. Antalya ve yöresinde 1993 turizm yılı başında meydana gelen olaylar, gerektiği gibi değerlendirilmemiş, adeta "turizmimizin yumuşak karnı" savunmasız bir şekilde ortada bırakılmıştır. Turizm pazarımızın en önemli kaynakları ihmal edilirken rafting, treacking, tren tur, yayla turizmi, mağara turizmi, dağ turizmi gibi yeni turizm çeşitlemeleri ön plana çıkmıştır.

Bu çalışmalar elbette yeni pazarlar aramak amacıyla yapılsaydı takdir edilirdi. Ancak mevcut pazar kaybedilirken; kitle turizmi göz göre göre ihmal edilir, bu işlere zaman, emek ve para ayrılırsa, bunun adı da "havaiyat" (boş, değersiz, küçük işler, gereksiz işler)'dir.

Turizm Bakanlığı bu faaliyetleri gerçekleştirirken acaba Türkiye'de ve dünyada bu turizm türlerine olan taleple ilgili pazar araştırması yapmış mıdır? Yapmışsa Türkiye'ye bu turizm çeşitleri ile ilgili olarak kaç kişi gelecektir? Bunlar kaç yatak dolduracaklardır?

İşte panik esas olarak bu gerçekten kaynaklanmaktadır. Yatak sayısı artmakta, fiyatlar düşmekte, turist sayısı azalmaktadır. Herhangi bir sektörde, üretimde kalite ve arz artarken, sürümünde fiyat düşüyor ve talep azalıyorsa, o sektörde kriz var demektir

Turizm Bakanlığı bu faaliyetleri gerçekleştirirken acaba Türkiye'de ve dünyada bu turizm türlerine olan taleple ilgili pazar araştırması yapmış mıdır? Yapmışsa Türkiye'ye bu turizm çeşitleri ile ilgili olarak kaç kişi gelecektir? Bunlar kaç yatak dolduracaklardır? Acaba ne kadar döviz bırakacaklardır. Yapılan onca harcamanın niçin yapıldığını merak etmek hakkımız değil mi? Türkiye'nin oldukça kıt olan kaynaklarını eşdost için sonu belirsiz maceralarda harcamak doğru mu olmuştur?

Bir başka konu da Turizm Bakanlığı'nın 1992 ve 1993 yılları içerisinde gerçekleştirmiş olduğu ve herbiri önemli maliyetlere ulaşan konferans ve kongrelerdir. Bunların kamo oyuna açık olanlarının sayısı, 8'dir. Ayrıca komisyon düzeyinde ve basına kapalı olarak gerçekleştirilenlerle birlikte bu sayı otuzlara ulaşmaktadır. Şimdi bu toplantıları gerçekleştirenlere sormak istiyoruz: Bu toplantılarda elde edilen sonuçların ne kadar uygulanabildi veya bir tanesi uygulandı mı? Gösteriş için toplantı tertip etmek güzeldir, ancak zor olan buradan elde edilen sonuçları uygulamaktır.

Ayrıca Turizm Bakanlığı kaynaklarından Türkiye Kalkınma Bankası ara-

cılığıyla pek çok proje önemli meblağlarla yaptırılmıştır. Bu projeleri yapan kişilerin ve konuların seçiminde hangi kriterler göz önüne tutulmuştur. Yine bu projelerin sonuçları yayınlanmış veya hayata geçirilmiş midir? Bunlardan hangileri uygulanabilmiştir?

5. Bekleyen İşler

Boşa harcanan zaman içerisinde pek çok ciddî konu da halâ gerçekleştirilmeyi beklemektedir.

Bakanlığın "Teşkilat Yasası" halâ çıkarılmamıştır. Sektörün işleyişine düzen getirecek olan "Otelciler Birliği Yasası" yürürlüğe sokulamamıştır. Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Yasası'nın günün koşullarına uygun hale getirilmesi için başlatılan çalışmalar sonuçlandırılmamış ve gerekli düzenlemeler yapılmamıştır.

Turizm Bankası kapatıldıktan sonra, meydana gelen boşluk doldurulamamıştır. Türkiye Kalkınma Bankası dışında, yeni bir "Turizm Bankası" kurulması arayışları netice vermemiştir.

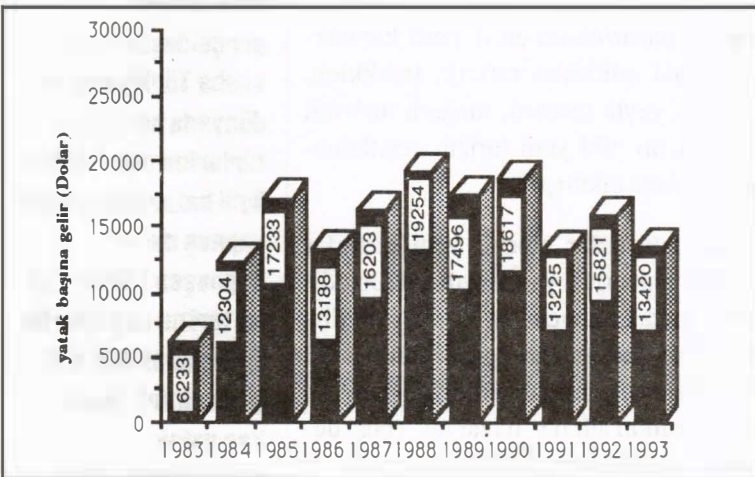
Yat turizminin, turizm rehberlerinin sorunları halâ çözüm beklemektedir. Yenilenen Kıyı Kanunu kapsamında mevcut turizm planlarında meydana gelen olumsuz etkiler ortadan kaldırılamamıştır.

Turizm Bakanlığı'nca Bakanlık bütçesine yakın bir gelir sağlayan talih oyunları salonları, bir taraftan astronomik rakamlarla yükümlendirilirken diğer taraftan kaçak olarak çalışan kuahaneler engellenememiştir. Günlük kart uygulaması gibi, ABD vs. ülkelerdeki emsallerinin kuruluş ve işleyişini tenzim eden bir düzeye getirilememiştir.

Turistik tesislerin değişik bölümlerinde farklı KDV uygulamasının yapıl-

TABLE 7.

1983-1993 YILLARI ARASINDA YATAK BAŞINA ELDE EDİLEN TURİZM GELİRİ

ması gerek tesis ve gerekse müşteri açısından büyük sorunlara neden olmaktadır, bu uygulamalara çözüm yoluna gidecek bir düzenleme yapılmamıştır. Otel-ajenta ilişkilerini düzenleyen mevzuat günün koşullarına uygun hale getirilememiştir.

Dünya Bankası ve ILO ile müştereken hazırlanan ATAK Projesi'nde bir gelişme yoktur.

Kapadokya yöremize hizmet verecek havaalanı halâ bitirilememiştir.

Bodrum-Güllük havaalanı hizmete girememiştir.

İşte bütün bunlar ve benzerleri gerçekleştirilemezken; 1992 ve 1993 yılları, öncelikle turizm geliri, OECD ülkelerinden gelen turist sayısı, kişi başına yapılan harcama, turist sayısı turizm geliri ilişkileri açısından bakıldığında "altın dönem" olduğunu söylemek mümkün değildir.

Belki birileri açısından "altın yıllar" olmuş olabilir.

III. Sonuç

Boşuna feryada figan etmenin bir alemi yok!

Biz 1994 Haziran paniğine göz göre göre geldik.

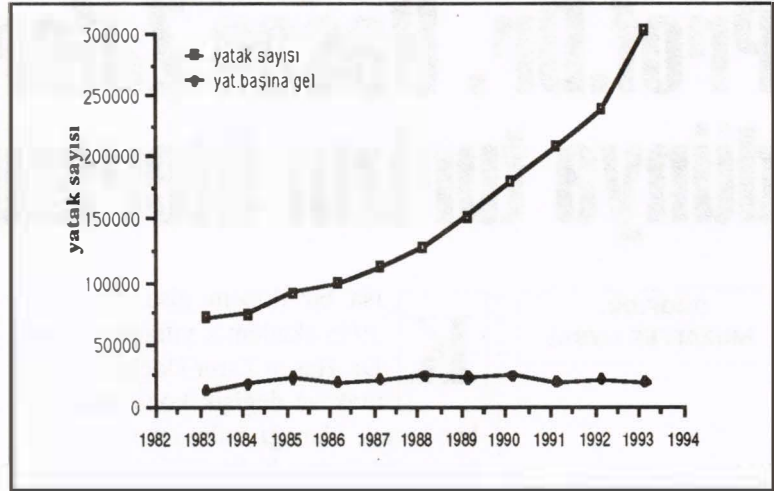
Düşman çiçek göndermeyeceğine göre, gereken tedbirleri yerinde ve zamanında almak durumundayız.

Maalesef sayın Turizm Bakanı işin vahametini kavrayamadı. Layaklı tutumu olayın boyutlarının bu denli büyümesine sebep oldu.

Şimdi öğrendiğimize göre kolları sıvamış.

İnşallah Bakanlık ömrü yeter, ciddi edbirler almaya hükümetini zorlama çabaları sonuç verir. Bu bizim en samimi dileğimizdir (Ayrıca Devlet hay-

TABLO 8.
1983-1993 YILLARI ARASINDA YATAK SAYISINDA MEYDANA GELEN ARTIŞIN EĞİLİMİ

atımıza hakim olan bir başka ciddiyetsizliğe de değinmeden geçemeyeceğiz. Aylardan beri gazeteler Sayın Turizm Bakanı'nın mensup olduğu parti kademelerindeki Bakanların Genel Başkanlarınca değiştirileceğini yazıyor. Bunların içinde Sayın Turizm Bakanı'nın da olduğu ifade ediliyor. Bu da son derece yanlış bir tutumdur. Devlet hayatı muğlaklık kabul etmez!).

Bi yine tekrarlıyoruz; yine aynı kanatimizi muhafaza ediyoruz: Turizm, Türkiye'nin millî bir meselesidir.

Çok önemlidir ve çok dikkat edilmesi gerekir: Turizm diğer millî sorunlarımız yanı sıra giderek SİMGESSEL bir özellik kazanmaktadır.

Altını çizerek tekrarlıyoruz:

Yapılacak olan; tüm millî meselelerimizde olduğu gibi, adeta düşmanla bir savaştaymışcasına olanı olduğu gibi, kendimizi kandırmadan tüm gerçekliğiyle görüp, belirli mutabakatı hemen sağlayıp, birlik içinde hareket edilmesidir. Bunun için devletimizin bütün imkanları lojistik bir şekilde seferber edilmelidir.

Türkiye ihanet ağını ve dünyada değiştirilmek istenen imajını, güzelliklerin süslediği turizm yoluyla otadan kaldıracak akıl ve güce sahiptir. □

Hepinizin gözden kaçırdığı çok önemli bir gerçek vardır ki, esas mesele bu gerçekte yatmaktadır. Son on yılda Türkiye, turizmüne çok büyük kaynak ayırmıştır. Son Cumhuriyet hükümetlerinin almış oldukları kararlar doğrultusunda, turizm sektörüne aktarılan kaynaklar ve gösterilen kolaylıklar doğrultusunda, Türkiye büyük bir turizm hamlesi gerçekleştirmiştir. Bunun somut örneği belgelil yatak sayısında meydana gelen artıştır.